
ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО, ТРУДОВОГО ПРАВА ТА ПРАВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

DOI: 10.33663/0869-2491-2026-37-496-507

УДК 347.457

А. Ю. БАБАСКІН,

доктор юридичних наук, професор*

ORCID: 0000-0001-6624-1876

ПРОСТИЙ ЕЛЕКТРОННИЙ ПІДПИС У СФЕРІ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ: ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ

Стаття присвячена дослідженню проблем, що виникають у споживачів при використанні простого електронного підпису у сфері електронної комерції, на прикладі його застосування у сфері споживчого кредитування. Автор проаналізував норми законодавства України, що регулюють застосування простого електронного підпису у сфері електронної торгівлі, доктринальну літературу, досліджено судову практику в цій сфері суспільних відносин. На підставі проведеного дослідження, з метою посилення захисту цивільних прав споживачів запропоновано шляхи удосконалення законодавства України щодо застосування простого електронного підпису у сфері споживчого кредитування.

Ключові слова: *письмова форма договору, підпис, електронний підпис, простий електронний підпис, електронний підпис одноразовим ідентифікатором, кваліфікований електронний підпис, зобов'язання, споживчий кредит.*

Babaskin Anatoliy. Simple electronic signature in e-commerce: problems and challenges

The article is devoted to the study of the problems that arise for consumers when using a simple electronic signature in the field of electronic commerce, using the

* **Babaskin Anatoliy**, Doctor of Law, Full Professor

example of its application in the field of consumer lending. The author analyzed the norms of the legislation of Ukraine regulating the use of a simple electronic signature in the field of electronic commerce, doctrinal literature, and studied judicial practice in this area of public relations. Based on the research conducted, in order to strengthen the protection of civil rights of consumers, the author proposed ways to improve the legislation of Ukraine regarding the use of a simple electronic signature in the field of consumer lending.

Keywords: *written form of contract, signature, electronic signature, simple electronic signature, electronic signature with a one-time identifier, qualified electronic signature, obligation, consumer credit.*

Постановка проблеми та актуальність проблеми. В останні десятиліття розвиток інформаційно-комунікаційних технологій сприяв виникненню глобального інформаційного простору та цифрового середовища. Це мало одним із наслідків виникнення у світовому масштабі, зокрема й в Україні, ринку електронної комерції (e-commerce). Цей ринок почав формуватись в Україні ще наприкінці 90-х років XX століття, однак спеціального правового регулювання набув лише в 2015 році, коли в дію був введений Закон України «Про електронну комерцію», що, на думку науковців, стало неординарною подією, яку учасники ринку електронної комерції чекали роками¹.

Одним із наслідків цього стало подальше поширення в Україні дистанційного укладення правочинів із застосуванням електронних інформаційно-комунікаційних засобів і технологій.

Зазначені об'єктивні процеси не могли залишитися поза увагою кібершахраїв. На думку фахівців міжнародних організацій у сфері кібербезпеки, цифровізація технологій уможливила злочинцям, які займаються кібершахрайством, використовувати вразливості, що виникають у нових цифрових фінансових інституціях та продуктах, зокрема у сфері електронної комерції тощо².

Зрозуміло, що в умовах глобалізації та євроінтеграції Україна не могла залишитися осторонь від дії зазначеного об'єктивного чинника, на що вже звертали увагу вітчизняні науковці³. Користуючись недосконалістю законодавства України, використовуючи незаконно отриманні персональні дані фізичних осіб, кібершахраї активізували злочинну діяльність, зокрема, у сфері споживчого кредитування, де стали активно оформлювати у фінансових установах споживчі кредити на ім'я фізичних осіб, які в дійсності отримувались кібершахраями.

За таких обставин актуальним стає дослідження проблем, що виникають при укладенні договорів у сфері електронної комерції із використання простого електронного підпису, наприкладі договору про споживчий кредит, та визначення напрямів удосконалення законодавства України у цій сфері суспільних відносин.

Стан дослідження теми. Правовий аспект використання інтернет-технологій в Україні досліджували П. Біленчук, О. Баранов, В. Гаєнко, М. Козир,

Н. Костова, О. Фалес та ін. Правові засади електронної комерції в Україні досліджували А. Новицький, О. Трегуб, М. Швець, В. Цимбалюк, О. Федорук, С. Юргелевич, А. Погоріленко та ін. Питання правового регулювання електронного підпису в Україні досліджували Д. Бойко, І. Верес, М. Вовк, М. Дутов, І. Іванов, Н. Кучаковська, В. Резнікова, І. Свидрук, В. Щербина, О. Яворська та інші вчені.

Метою цієї статті є: а) виявлення проблем у використанні простого електронного підпису при укладенні договорів споживчого кредиту; б) визначення шляхів удосконалення законодавства України, в частині застосування при укладенні договорів про споживчий кредит електронного підпису.

Виклад основного матеріалу. В Україні закон надає легальне визначення поняття «електронний підпис» – «електронні дані, що додаються до інших електронних даних або логічно з ними пов'язуються й використовуються підписувачем як підпис» (п. 15 ст. 1 Закону України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги»)⁴, який фактично відтворює положення п. 10 ст. 3 Регламенту Європейського Парламенту та Ради (ЄС) № 910/2014 від 23 липня 2014 року про електронну ідентифікацію та довірчі послуги для електронних транзакцій на внутрішньому ринку та про скасування Директиви 1999/93/ЄС (eIDAS Regulation), який у країнах ЄС є правовим актом прямої дії⁵. Враховуючи, що закон також надає визначення понять «кваліфікований електронний підпис» та «удосконалений електронний підпис, що базується на кваліфікованому сертифікаті електронного підпису» (п. 27, 59 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги»), можна дійти висновку, що, з точки зору цього Закону, будь-який електронний підпис, який є відмінним від указаних видів електронних підписів, є простим електронним підписом.

Що ж до підзаконних нормативно-правових актів України, то згідно з положеннями пп. 9 п. 2 розділу I Положення про використання електронного підпису та електронної печатки, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 20.12.2023 р. № 172 (далі – Положення № 172), простий електронний підпис – це «будь-який вид електронного підпису, крім кваліфікованого електронного підпису, цифрового власноручного підпису, удосконаленого електронного підпису з кваліфікованим сертифікатом, удосконаленого електронного підпису, електронного підпису Національного банку України»⁶. Зазначимо, що майже ідентичне визначення поняття «простий електронний підпис» містить і пп. 8 п. 2 розділу I Порядку використання електронного підпису учасниками ринків капіталу та професійними учасниками організованих товарних ринків, затвердженого рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 20 травня 2025 року № 17/21/2298/K03⁷.

Згідно з п. 17 розділу II Положення № 172 у банківській системі України та на ринках небанківських фінансових послуг, державне регулювання та нагляд за діяльністю на яких здійснює Національний банк України, викори-

стання простого електронного підпису здійснюється на підставі договору між установою і клієнтом / контрагентом установи або установою і особою, що має намір стати клієнтом / контрагентом установи. Договір укладається в письмовій формі після проведення ідентифікації та верифікації відповідно до вимог законодавства України клієнта / контрагента установи чи особи, що має намір стати клієнтом / контрагентом установи. Своєю чергою, нормативно-правові вимоги до вказаного виду електронного підпису, встановлені у нормах розділу VIII Положення № 172 (п. 57-59 роз. VIII).

Отже, застосуванню простого електронного підпису має передувати ідентифікація та верифікація відповідно до вимог законодавства України клієнта / контрагента установи чи особи, що має намір стати клієнтом / контрагентом установи, проведена відповідно до вимог законодавства України, укладення договору про використання простого електронного підпису, а його використання має забезпечувати однозначну ідентифікацію особи підписувача.

На практиці як простий електронний підпис використовують навіть просту адресу відправника в електронному листі або сканований підпис, який можна легко скопіювати або видалити. Відповідно можливим засобом створення простого електронного підпису може бути підтвердження введення SMS-коду, введення логіна і паролю в системі, натискання кнопки «погоджуюся» тощо. Оскільки, на відміну від кваліфікованого електронного підпису та удосконаленого електронного підпису, що базуються на кваліфікованому сертифікаті електронного підпису, простий електронний підпис не має криптографічного захисту, то, як свідчить судової практика, не залежно від установлених нормативно-правовими актами НБУ вимог до використання простого електронного підпису, фактично він повною мірою не гарантує ідентифікації особи, яка підписує документ, не забезпечує перевірки внесення змін у електронний документ, відповідно рівень довіри до такого електронного підпису є низьким. Отже, йдеться про існування істотних ризиків, які мають місце при застосуванні в цивільному обороті простого електронного підпису, оскільки останній не виконує належним чином функцію автентифікації, на що вже звертали увагу українські науковці⁸.

Отже, низькі вимоги до простого електронного підпису залишають значний простір для маніпуляцій кібершахраїв, оскільки неможливо однозначно ні встановити особу підписанта, ні перевірити, чи був документ згодом змінений.

Це свідчить і про те, що вимоги банківських правил, згідно з якими простий електронний підпис має забезпечувати однозначну ідентифікацію особи підписувача, залишаються доволі умовними.

Зазначене повною мірою стосується й такого виду простого електронного підпису, як «електронний підпис одноразовим ідентифікатором», правове регулювання якого надано в Законі України «Про електронну комерцію». Останній визначає «електронний підпис одноразовим ідентифікатором» як

«дані в електронній формі у вигляді алфавітно-цифрової послідовності, що додаються до інших електронних даних особою, яка прийняла пропозицію (оферту) укласти електронний договір, та надсилаються іншій стороні цього договору» (п. 6. ч. 1 ст. 3 Законі України «Про електронну комерцію»).

Зазначимо, що, оскільки використання такого виду простого електронного підпису врегульовано безпосередньо Законом, його використання здійснюється з дотриманням положень нормативно-правових актів Національного банку України з питань укладення договорів у електронній формі, однак на нього не поширюються вимоги розділу VIII «Використання простого електронного підпису» Положення № 172.

Існуюча практика застосування норм Закону України «Про електронну комерцію» свідчить про існування доволі поширеної проблеми, яка виникає у фізичних осіб у зв'язку із отриманням кібершахраями споживчих кредитів із використанням чужих персональних даних. При цьому йдеться, як правило, про укладення кредитного договору в письмовій (електронній) формі із застосуванням простого електронного підпису, зокрема електронного підпису одноразовим ідентифікатором.

Як зазначають правники, навіть якщо людина ніколи не брала кредитів і гадки не має, що таке мікропозики, це не убезпечує її від того, що їй на телефон не надійде СМС з вимогою погасити кредит. ...Найчастіше такі ситуації виникають з мікрофінансовими організаціями, ...підписати кредитний договір можна дистанційно, перебуваючи вдома, навіть без наявності електронного цифрового підпису. Достатньо зареєструватися на сайті МФО, зробити фото зі своїм паспортом, і отримати на свій телефон СМС з одноразовим ідентифікатором. Але така спрощена процедура отримання кредиту приховує в собі небезпеку того, що шахраї скористаються вашим паспортом, або його фотографією, для отримання кредиту. Водночас гроші будуть переведені на картку шахрая, а кредит відкриють на ім'я власника паспорта, зазначеного при реєстрації⁹. Зазначимо, що ця проблема набула в Україні такого поширення, що її наявність визнається й потенційними кредитодавцями¹⁰. Зазначений стан справ у цій сфері суспільних відносин підтверджує і існуюча судова практика (див., наприклад, постанови Верховного Суду у складі колегії суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду: від 1 липня 2024 року у справі № 638/161/22; від 26.02.2024 року у справі № 752/6020/21; від 29 травня 2024 р. у справі № 545/1750/21; від 3 лютого 2023 р. у справі № 757/22453/20; від 29 червня 2022 року у справі № 757/40209/20).

Отже, йдеться про дистанційне отримання кібершахраями, які набули доступу до персональних даних фізичної особи, мікрокредитів з використанням інформаційно-комунікаційних систем кредитодавця. Це зумовлено тим, що надання таких кредитів здійснюється за спрощеною процедурою (для отримання споживчого кредиту, як правило, достатньо даних, які є в силу закону обов'язковими для ідентифікації та верифікації фізичних осіб суб'єк-

тами первинного фінансового моніторингу (п. 26 ч. 1 ст.1, п. 1 ч. 9 ст. 11 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»). Фактично для отримання такого мікрокредиту достатньо даних паспорта громадянина України або іншого документа, що посвідчує особу споживача, та відповідно до законодавства України може бути використаний на території України для укладення правочинів, реєстраційного номера облікової картки платника податків, номера мобільного телефону (т. зв. фінансовий номер), та реквізитів поточного банківського рахунку / платіжного рахунку небанківського надавача платіжних послуг, або платіжної картки споживача тощо.

Відповідно кібершахраї, які незаконно отримали персональні дані фізичних осіб, користуючись тим, що окремі кредитодавці не завжди здійснюють належну верифікацію споживачів (позичальників), їх платіжних карток тощо, отримують можливість подати заявки на отримання споживчих кредитів на вебсайтах / у мобільних застосунках фінансових установ, нібито від імені таких споживачів, здійснити дистанційне укладення договору споживчого кредиту за допомогою простого електронного підпису, зокрема електронного підпису одноразовим ідентифікатором, отримати кредитні кошти не на платіжну картку споживача, а на платіжну картку, що використовується кібершахраями або їх співниками.

Як свідчить практика, оскільки з формальної точки зору порушення закону у разі укладення договору про споживчий кредит з використанням електронного підпису простим електронним підписом не має, правоохоронні органи, як правило, відмовляються порушувати кримінальну справу, наполягаючи на тому, що в цьому випадку має місце цивільно-правовий спір, а Національний банк України, який здійснює захист прав споживачів фінансових послуг, що надаються банками, а також іншими фінансовими установами, державне регулювання та нагляд за їх діяльністю, з тих самих причин не застосовує до таких фінансових установ заходів впливу, та рекомендує звертатись до правоохоронних органів та суду¹¹. Водночас фізичні особи, які не отримували споживчого кредиту, надалі залишаються наодинці з колекторськими компаніями та вимушені роками обстоювати свої порушенні права в суді, що не гарантує їм позитивного результату, з урахуванням існуючої в Україні судової практики.

Отже, оскільки жертвою кібершахрайства із застосуванням простого електронного підпису може стати будь-яка пересічна фізична особа, ця проблема набула соціального значення та відповідно потребує свого вирішення. Зазначимо й те, що загострення ситуації із поширенням так званого кібершахрайства на цей час не заперечується й науковцями.

З огляду на це, не зачіпаючи кримінально-правових аспектів цієї проблеми, маємо запропонувати для її вирішення таке.

По-перше, оскільки технологічний розвиток істотно випереджає законодавство України у сфері захисту персональних даних, слід прискорити узгодження цього законодавства з положеннями Директиви ЄС № 2016/680 від 27 квітня 2016 року «Про захист фізичних осіб у зв'язку з обробкою персональних даних компетентними органами з метою попередження, розслідування, виявлення або кримінального переслідування кримінальних злочинів або виконання кримінальних покарань та щодо вільного переміщення таких даних» (en), Регламенту (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних), та Директиви 2002/58 Європейського Парламенту та Ради від 12 липня 2002 року стосовно обробки персональних даних та захисту конфіденційності у сфері електронних комунікацій.

По-друге, Національному банку України слід нормативно забезпечити обов'язковість проведення фінансовими установами процедури автентифікації платіжного засобу, що використовуються споживачем (позичальник) для отримання кредитних коштів.

По-третє, для надання можливості небанківським фінансовим установам, які мають ліцензію на надання коштів і банківських металів у кредит, здійснювати автентифікацію платіжних засобів споживача (позичальника), слід передбачити для них розкриття банками інформації, що містить банківську таємницю. Для цього пропонується викласти ч. 4 ст. 62 Закону України «Про банки і банківську діяльність» у такій редакції:

«Банк має право надавати інформацію, що становить банківську таємницю, іншим банкам, Національному банку України, та іншим фінансовим установам, які мають ліцензію на надання коштів та банківських металів у кредит в обсягах, необхідних при наданні кредитів, банківських гарантій» далі за текстом.

По-четверте, Національному банку України доцільно внести зміни до розділу II Положення про додаткові вимоги до договорів небанківських фінансових установ про надання коштів у позику (споживчий, фінансовий кредит), затвердженого постановою Правління Національного банку України від 03.11.2021 р. № 11312, встановивши, що договори повинні містити: дані мобільного / інтернет зв'язку позичальника, які уможливають установити та підтвердити належність йому як користувачу електронних комунікаційних послуг певного номера мобільного / інтернет зв'язку.

По-п'яте, проблеми, що існують із застосуванням норм Закону України «Про електронну комерцію» у сфері споживчого кредитування, не можуть бути зведені лише до проблеми із застосуванням лише електронного підпису одноразовим ідентифікатором.

З огляду на це слід визнати, що навіть за умов усунення можливості застосування цього виду простого електронного підпису у сфері споживчого кредитування, суто з причин економічного, фінансові установи, що діють у

сфері споживчого кредитування не сповільнять перейти до використання інших видів простого електронного підпису.

Тож низькі вимоги до простого електронного підпису залишають значний простір для маніпуляцій кібершахраїв, оскільки неможливо однозначно ні встановити особу підписанта, ні перевірити, чи був документ згодом змінений. Йдеться про існування суттєвих ризиків, які мають місце при застосуванні у цивільному обороті не тільки електронного підпису одноразовим ідентифікатором, а й взагалі будь-якого простого електронного підпису, оскільки останній не виконує належним чином функцію автентифікації, на що вже звертали увагу українські науковці.

З огляду на це слід визнати, що в сучасних умовах лише усунення на рівні закону можливості використання у сфері споживчого кредитування простого електронного підпису може мінімізувати ризики кібершахрайства у цій сфері суспільних відносин.

Отже, не йдеться про тотальну заборону використання у сфері електронної комерції простого електронного підпису, зокрема електронного підпису одноразовим ідентифікатором, а лише йдеться про унеможливлення його застосування у сфері споживчого кредитування.

Висновки. Усунення можливості застосування простого електронного підпису, зокрема електронного підпису одноразовим ідентифікатором, та застосування при дистанційному укладенні договорів споживчого кредиту із використанням електронних засобів зв'язку лише кваліфікованого електронного підпису, що забезпечує найвищий рівень захисту, позитивно сприятиме підвищенню рівня захисту прав споживачів фінансових послуг.

Для досягнення такого стану правового регулювання суспільних відносин у сфері споживчого кредитування необхідне внесення змін до законодавства України.

1. Потрібно внести зміни до абзацу першого ч. 1 ст. 13 Закону України «Про споживче кредитування», виклавши його перше речення у такій редакції:

«1. Договір про споживчий кредит, договори про надання додаткових та/або супутніх послуг кредитором і третіми особами та зміни до них укладаються у письмовій формі (у паперовому вигляді або у вигляді електронного документа, створеного згідно з вимогами, визначеними Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг» та Закону України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» із застосуванням кваліфікованого електронного підпису).».

2. Потрібно внести зміни до ч. 1 ст. 9 Закону України «Про фінансові послуги та фінансові компанії», доповнивши її п. 4 такого змісту:

«4. Письмова форма договору про споживчий кредит, укладеного з дотриманням вимог законів України «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги», «Про електронну комерцію» є дотриманою, за умови використан-

ня кваліфікованого електронного підпису усіма сторонами електронного правочину».

Маємо зазначити, що за наявністю в Україні інфраструктури, створеної та функціонуючої відповідно до вимог Закону України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги», реалізація зазначених пропозицій не потребує прямих бюджетних витрат з боку держави або органів місцевого самоврядування. При цьому тягар її реалізації буде покладений як на споживачів, так і на фінансові установи (оплата послуг електронних довірчих послуг), хоча не буде обмежуватись цим. На практиці скоріше відбудеться певне збільшення кількості споживачів, з якими фінансові установи укладатимуть договори про споживчий кредит у письмовій формі з використанням традиційних паперових носіїв інформації. Вказане може вимагати певного розширення мережі структурних підрозділів фінансових установ, що своєю чергою вестиме до підвищення витрат останніх на утримання офісних приміщень, персоналу, комп'ютерної техніки тощо.

Зрозуміло, що надалі ці витрати будуть перекладені фінансовими установами на споживачів (позичальників) через певне підвищення вартості споживчих кредитів в Україні, однак це буде тією вартістю, яку українське суспільство має сплатити за радикальне зниження рівня загрози створення кібершахраями штучних боргів перед фінансовими установами майже для будь-якої фізичної особи.

Реалізація на практиці запропонованих змін потребує від законодавця певної політичної волі, оскільки, на нашу думку, тиск лобістів фінансових установ при вирішенні цього питання може бути суттєвим. Це зумовлено тим, що, по-перше, фінансові установи економічно зацікавлені в існуванні спрощеного порядку дистанційного укладення договорів у сфері надання фінансових послуг; по-друге, останні на цей час майже не несуть майнових втрат від дій кібершахраїв, оскільки через колекторів або самостійно стягують з так званих штучних боржників (позичальників) гроші, які фактично не надавались останнім у кредит, а були вкрадені у фінансових установ кібершахраями.

Якщо ж політичної волі для радикального вирішення проблеми у законодавця буде недостатньо, для її вирішення можуть бути використані інші палеативні шляхи, запровадження яких у сукупності могло б надати певний позитивний ефект. Наприклад:

по-перше, в Україні можна було б створити для споживачів правовий механізм, який би надавав останнім право встановлювати / знімати в одному із публічних електронних реєстрів заборону на укладення ними договорів про споживчий кредит, із застосуванням електронного підпису, відмінного від кваліфікованого електронного підпису; встановити в законі нікчемність договорів, укладених споживачам у вищевказаний спосіб, за наявності встановлення стосовно них зазначеної публічної заборони;

по-друге, в Україні на рівні Закону України «Про споживче кредитування» можна було б установити так званий період охолодження для отримувача споживчого кредиту, який отримує його на підставі договору, укладеного із застосуванням електронного підпису, відмінного від кваліфікованого електронного підпису.

Сутність такого періоду полягає в такому. Надання споживчого кредиту на підставі договору про споживчий кредит, укладеного із застосуванням електронного підпису, відмінного від кваліфікованого електронного підпису, відбувається не раніше спливу певного строку (наприклад, 2 календарних дні) з дати укладення договору, за умови надіслання фінансовою установою (кредитодавець) електронного повідомлення про укладення договору про споживчий кредит на номер фінансового телефону споживача (позичальник), який може бути ідентифікований (за винятком знеособлених телефонних номерів), та отримання фінансовою установою (кредитодавець) з такого номера фінансового телефону споживача (позичальник) електронного повідомлення з підтвердженням факту укладення споживачем (позичальником) договору про споживчий кредит; установити в законі нікчемність договору про споживчий кредит, який було укладено та виконано за умови недотримання сторонами договору зазначених вимог закону.

Результати проведеного дослідження (висновки та пропозиції) можуть бути використані у нормотворчій діяльності, правозастосовній діяльності, науково-дослідній діяльності, навчальному процесі, а також бути підґрунтям для наступних наукових досліджень проблем використання простого електронного підпису, зокрема електронного підпису одноразовим ідентифікатором, у сфері електронної торгівлі.

1. Костова Н. І., Фалес О. Г. Перспектива та новації електронної комерції в Україні. *Часопис цивілістики*. № 32/2019. С. 44–49. 2. FATF – Interpol – Egmont Group (2023), *Illicit Financial Flows from Cyber-Enabled Fraud*, FATF, Paris, France. URL: <https://www.fatf-gafi.org/content/fatf-gafi/en/publications/Methodsandtrends/illlicit-financial-flows-cyber-enabled-fraud.htm> (дата звернення: 10.10.2025). 3. Юдін В. Ю. Електронна комерція та її правове регулювання. *E-COMMERCE AND ITS LEGAL REGULATION*. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 8/2020. С. 213–216. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-8/53> 4. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги: Закон України від 5 жовтня 2017 р. № 2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text> (дата звернення: 10.10.2025). 5. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 910/2014 від 23 липня 2014 року про електронну ідентифікацію та довірчі послуги для електронних транзакцій на внутрішньому ринку та про скасування Директиви 1999/93/ЄС. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_016-14#Text (дата звернення: 10.10.2025). 6. Положення про використання електронного підпису та електронної печатки, затверджене постановою Правління Національного банку України від 20.12.2023 р. № 172. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007500-21#Text> (дата звернення: 10.10.2025). 7. Порядок використання електронного підпису учасниками ринків капіталу та професійними учасниками організованих товарних ринків, затверджений рішенням Національної

комісії з цінних паперів та фондового ринку від 20 травня 2025 року № 17/21/2298/K03. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/z0856-25/ed20250520#n31> (дата звернення: 10.10.2025). 8. Погоріленко А. В. Підписання господарського договору у сфері електронної комерції. *Наше Право*. 2022. № 1. С. 144–151. DOI: <https://doi.org/10.32782/NP.2022.1.21> 9. Дончак Д. На Ваше ім'я взяли кредит: як уникнути боргу і знайти шахрая? 25.01.2021. URL: https://protocol.ua/ua/na_vashe_im_ua_vzyali_kredit_yak_uniknuti_borgu_i_znayti_shahraya/ (дата звернення: 10.10.2025). 10. Що робити, якщо на мене намагаються взяти кредит? URL: <https://sgroshi.com.ua/ua/blog/so-robiti-akso-na-mene-namagaut-sa-vzati-kredit/> (дата звернення: 10.10.2025). 11. Лист Національного банку України про розгляд звернення від 28.05.2024 р. № 14-0004/40969. 12. Положення про додаткові вимоги до договорів про надання фінансових послуг та фінансових платіжних послуг, укладених банками зі споживачами, затверджене постановою Правління Національного банку України від 22.01.2021 р. № 7 (у редакції постанови Правління Національного банку України від 25.11.2022 р. № 232). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0113500-21#Text> (дата звернення: 10.10.2025).

References

1. Kostova N. I., Fales O. G. Perspektiva novogo elektronnoho kommercheskogo ustroystva v Ukraine. *Chasopis ĭivistiki*. № 32/2019. S. 44–49 (in Ukr.).
2. FATF – Interpol – Grupa Egmont (2023 g.), *Nezakonnnyye finansovyye potoki v rezul'tate kibermoshennichestva*, FATF, Parizh, Frantsiya. URL: <https://www.fatf-gafi.org/content/fatf-gafi/en/publications/Methodsandstrends/illegal-financial-flows-cyber-enabled-fraud.htm> (дата звернення: 10.10.2025).
3. Yudin V. Yu. Elektronnoye kommercheskoye ustroystvo regulyarno reguliruyetsya. *ELEKTRONNAYA TORGOVLYA I YeYe PRAVOVOYE REGULIROVANIYe. Yuridicheskiy nauchnyy lektronniy zhurnal*. № 8/2020. S. 213–216 <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-8/53> (in Ukr.).
4. Dlya elektronnoy identifikatsii elektronnoho ustroystva otvet: Zakon Ukrainy ot 5 oktyabrya 2017 g. № 2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text> (дата звернення: 10.10.2025).
5. Postanovleniye Yevropeyskogo parlamenta i Radisson (ĖS) № 910/2014 ot 23 iyulya 2014 goda o elektronnom dentifikatsii i dopolnitel'nykh uslugakh dlya elektronnykh tranzaktsiy. Vnutrenniy resurs osnovan na direktive 1999/93/ĖS. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_016-14#Text (datanennyya zverya: 10.10.2025) (in Ukr.).
6. Polozhennyya pro vydachu elektronnoho pis'ma i elektronnoy pechati, Predydushcheye soobshcheniye Natsbanka bylo vydano 20 dekabrya 2023 goda. № 172. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007500-21#Text> (дата звернення: 10.10.2025) (in Ukr.).
7. Poryadok sostavleniya lektronnoho spiska uchastnikov gorodskogo rynka i professional'nykh uchastnikov organizatsii tovarnykh rynkov, podtverzhdennykh resheniyami Natsional'nykh komissiy ot kontsa 2025 goda, № 17/21/2298/K03. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/z0856-25/ed20250520#n31> (дата звернення: 10.10.2025) (in Ukr.).
8. Pogorilenko A. V. Opisanie Gospodarskogo dogovora v sfere elektronnoy trgovli. *Nashe Pravo*. 2022. № 1. S. 144–151 DOI: <https://doi.org/10.32782/NP.2022.1.21> (in Ukr.).
9. Donchak D. Vam vzlyali kredit: kak uniknuti borgu i uznat' shahraya? 25 yanvarya 2021 g. URL: https://protocol.ua/ua/na_vashe_im_ua_vzyali_kredit_yak_uniknuti_borgu_i_znayti_shahraya/ (дата звернення: 10.10.2025) (in Ukr.).
10. Kak poluchit' kredit? URL: <https://sgroshi.com.ua/ua/blog/so-robiti-akso-na-mene-namagaut-sa-vzati-kredit/> (дата звернення: 10.10.2025) (in Ukr.).
11. Spisok Natsional'nogo banka Ukrainy na rozhdeniye zhivotnogo ot 28 maya 2024 goda. № 14-0004/40969 (in Ukr.).
12. Pozitsiyu poluchateley dokumentov dayut finansisty Posle finskikh nalichnikov

oni zagruzhayut banki i spasayut ikh, drugoy post Natsional'nyy bank Ukrainy ot 22 yanvarya 2021 g. № 7 (v redaktsii NBU 25.11.2022 g. str. № 232). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0113500-21#Text> (data publikatsii: 10.10.2025) (in Ukr.).

Babaskin Anatoliy. Simple electronic signature in e-commerce: problems and challenges

This article examines the challenges consumers face when using simple electronic signatures in e-commerce and the current stagnation in the personal lending sector. The author has analyzed Ukrainian legislation governing the creation of simple electronic signatures in e-commerce, doctrinal literature, and case law in this area. The study found that malicious cybercriminal activity, such as the illegal acquisition of personal data of individuals, is widespread in Ukraine. As a result, financial institutions do not always properly identify borrowers (clients) and authenticate their payment cards. As a result, consumer loans are issued in the names of borrowers who did not apply for a consumer loan, and the funds are then transferred to cybercriminals or their accomplices. Such actions are carried out by cybercriminals using simple electronic signatures, in particular electronic signatures with a one-time identifier. In order to protect consumer rights, the author proposes to eliminate at the law level the possibility of using a simple electronic signature, including an electronic signature with a one-time identifier, in the field of consumer lending, and to establish that remote conclusion of consumer loan agreements using electronic means of communication is possible only with the use of a qualified electronic signature, which has the highest level of cryptographic protection.

Keywords: *written form of contract, signature, electronic signature, simple electronic signature, electronic signature with a one-time identifier, qualified electronic signature, obligation, consumer credit.*

Дата першого надходження рукопису до видання: 19.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 03.03.2026

Дата публікації: 24.03.2026